

NHO takker for muligheten til å komme med innspill til ekspertgruppen for mulige nye virkemidler, sirkulær økonomi.

NHO representerer 34 000 medlemsbedrifter og 18 Landsforeninger og med det alle sektorer, vårt svar vil gjenspeile dette og således fokusere på overordnede utfordringer og virkemidler.

1. Hva er den største utfordringen for at din sektor skal bli mer sirkulær:

Bedriftene må være i førersetet når det gjelder å utvikle kompetansen, stimulere innovasjonen og mobilisere kapitalen som kreves for å muliggjøre sirkulære verdikjeder. Mange bedrifter og bransjer er langt fremme, men modenheten og kompleksiteten i nye forretningsmodeller varierer. Ofte skjer overgangen gradvis med prøving og feiling før man greier å få tilstrekkelig lønnsomhet. For å være lønnsomme vil man være avhengig av volum. Her vil myndighetene kunne bidra med regelverksutvikling og andre rammevilkår som gjør denne overgangen enklere.

For enkelte bedrifter har sirkulære forretningsmodeller vært grunnlaget for virksomheten i lang tid, slik som i bioøkonomien, mens andre blir nå i økende grad utfordret av myndighetskrav og konkurrenter. Med digitale plattformer så kommer også denne konkurransen fra internasjonale konkurrenter, men kan også gjøre det enklere å komme i gang med lokale initiativer. For eksempel er det nå enklere å selge tjenester som et alternativ til tradisjonelt produktsalg.

Sirkulære forretningsmodeller krever i enda større grad samarbeid på tvers enn tradisjonelle forretningsmodeller. Det gjelder samarbeid med kunder og leverandører i verdikjeder og på tvers av sektorgrenser, mellom ulike kompetansemiljøer og mellom det offentlige og private. Som regel må man trekke inn nye samarbeidsaktører i arbeidet. Og for de som har internasjonale kunde- og leverandørkjeder, så krever det også et tettere samarbeid for å sikre at man har kontroll på sirkulariteten i verdikjeden.

Det vil derfor være behov for flere arenaer, tettere dialog og mer forpliktende samarbeid i fremveksten av en bærekraftig sirkulærøkonomi. Klynger og sirkulære industrihubber vil kunne samle aktører i økosystemet.

Digitale plattformer og verktøy med gode data er avgjørende for å skalere sirkulære verdikjeder. Digitale løsninger og sporingsdata kan bidra til økt transparens og samarbeid. Slik skaffer man seg oversikt over materialstrømmer og logistikk-kjedene både internt i virksomheten og mellom de ulike verdikjedeledene. Digitale løsninger gir også en evne til å håndtere mer komplekse sammenhenger og grenseoverskridende informasjonsflyt, som ofte kjennetegner sirkulær forretningsdrift. Det gir også muligheter for datadeling og for at innovative aktører kan skape nye forretningsmodeller og tilby skreddersydde løsninger til kjernevirksomheten. Delingsøkonomi vil også kunne bidra til mer effektiv ressursbruk. I en delingsøkonomi legges det til rette for bruk eller utveksling av tjenester og kompetanse, eiendeler og eiendom, ressurser eller kapital, i hovedsak mellom privatpersoner.

2. Hvor er det behov for endringer i dagens virkemiddelbruk for å bli mer sirkulære?

En rask skalering av sirkulære løsninger står overfor flere ulike barrierer, som gjør det krevende å skape lønnsom forretning av gode ideer og initiativer. Eksempler på tverrsektorielle barrierer som ofte blir nevnt fra bedriftene er:

- Regulatoriske: Kravene er ikke strenge eller tydelige nok
- Økonomiske: Avskrivningsregler og avgifter premierer ikke sirkulære løsninger
- Teknologiske: Fortsatt behov for innovasjon og teknologiutvikling for å få løsninger tilpasset bransje og bedrift
- Strukturelle: Lite koordinerte markedsaktører der samarbeid begrenses av konkurransehensyn.
- Kompetanse: Manglende bevissthet og kompetanse blant både virksomheter og forbrukere.

- Kulturelle: Forbrukere ønsker å eie fremfor leie, og kjøpe nytt fremfor brukt.
- Kostnadseffektive løsninger må ha forrang

Flere av disse barrierene indikerer at politiske rammevilkår er avgjørende for å lykkes.

3. *Hvilke nye virkemidler vil kunne bidra til at din sektor blir mer sirkulær? Nevn inntil tre virkemidler.*

Overgangen til en stadig mer sirkulær vil kreve store industrielle investeringer. Våre forventninger er først og fremst knyttet til tverrgående innsatsområder. Det er summen av flere forhold som får selskaper til å forplikte seg, markedene til å investere og som sikrer lønnsomhet gjennom skala og volumer i løsningene. Forutsigbarhet og langsiktighet som fremmer private investeringer i nye løsninger og teknologi er avgjørende. I tillegg vil bransjene jobbe med bransjespesifikke barrierer og tiltak.

Nedenfor løfter vi frem tre hovedgrep som vil være viktig fremover:

- **Følg opp EUs agenda:** Europeisk regelverk legger sterke føringer på norsk miljøpolitikk. Når EU driver frem agendaen med omfattende regelverkspakker, er det viktig at Norge deler ambisjoner og prioriterer samarbeid og deltakelse i relevante EU-prosesser. Det innebærer tidlig innsats og deltakelse i regelverksutforming for å ivareta norske interesser og perspektiver. Når vedtakene er fattet må vi implementere direktiver og forordninger raskt. Norske bedrifter er en del av det indre markedet både på kunde og leverandørsiden. Vi er ikke tjent med at det sås tvil om EUs rammeverk skal innføres eller at det utvikles særnorske krav som hemmer samarbeid og konkurranse.
- **Stimuler med avgiftslettelse:** Bedrifter som posisjonerer seg innen sirkulære forretningsmodeller rettet mot forbrukermarkedet, mener merverdiavgiftssystemet er et hinder for lønnsom drift. Dette fordi MVA på bruktprodukter gjør dem dyre sammenlignet med å kjøpe nytt, og fordi bruktsalg fra ikke-næringsdrivende er utenfor merverdiavgiftssystemet og dermed ikke avgiftsbelagt. Redusert sats eller fritak for merverdiavgift kan fungere som et virkemiddel som stimulerer til reparasjoner enten ved at avgiftslettelsen helt eller delvis resulterer i lavere priser for forbrukerne eller øker lønnsomheten i bransjen. Det bør derfor arbeides for å innføre fritak for merverdiavgift på salg av brukte varer og på reparasjonstjenester. Det må utredes hvordan fritakene skal avgrenses for å gjøre dem målrettede mht. sirkulærøkonomien.
- **Skap grunnlag for effektive offentlig-private samarbeid og partnerskap:** Næringslivet har gode erfaringer med miljøavtaler og ønsker på enkelte områder et avtalespor i stedet for et avgiftsspor. Næringslivet har blant annet inngått avtale om å redusere matsvinn, og det er inngått et plastpartnerskap for å legge til rette for redusert omsetning av engangsartikler i plast. Industrien har også lange og gode erfaringer med miljøavtaler som fremmer næringsutvikling og bidrar til miljøoppnåelse. Dette er derfor mekanismer som bør brukes med aktivt i omstillingen til sirkulære verdikjeder. Miljøavtaler med næringslivet bør brukes der EUs regelverk åpner for det.